

культура

№ 33
2011

і життя

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО › с. 4

«20 РОКІВ ПРИСУТНОСТІ»

МУЗИКА › с. 6

«НАС УЧИЛИ МУЗИЦІ...»

НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ › с. 12

УКРАЇНСЬКІ СУВЕНІРИ
З ПІДНЕБЕСНОЇ

Фото Юрія ШКОДИ

ПАМ'ЯТЬ, ВІДРОДЖЕНА НЕЗАЛЕЖНІСТЮ

с. 11

Михайло Кулиняк,
міністр культури
України

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

Цьогоріч Українська держава відзначає двадцятиріччя Незалежності.

Гарним подарунком для всіх стане проведення V Всесвітнього форуму українців. Такий захід укотре підтверджує, що Україна є там, де є українці і де звучить наша рідна мова. А ще – це приємна нагода, щоб виокремити нові шляхи відновлення національної пам'яті та історичної справедливості, можливість обмінятися думками про єдність усіх українців, усього українського народу, наших співвітчизників за кордоном.

Значною подією, яка мала резонанс серед української спільноти, став Всесвітній форум українців, що розпочав роботу 21 серпня 1992 року напередодні першої річниці проголошення Незалежності. До Києва зі всієї земної кулі з'їхались представники української нації. Не дивно, що цей з'їзд мав святковий, піднесений настрій. Адже його делегати були сповнені великих очікувань – після кількох століть поневірянь країна отримала державний суверенітет, і це означало, що в українців з'явилася можливість власноруч будувати своє життя, дати належну оцінку подіям минулого.

Без сумніву, проведення першого Всесвітнього форуму українців було значним кроком на шляху консолідації української нації. Другий з'їзд відбувся 1997 року. За час, що минув, Україна стала членом впливових міжнародних організацій, зокрема Ради Європи. Разом із тим виокремилися труднощі на шляху становлення нашої держави як демократичної та економічно розвиненої європейської країни.

Третій форум відбувся 2001-го під час святкування 10-ї річниці Незалежності України. В резолюції його делегати відзначили, що Україна утврджує себе повноправним суб'єктом європейського та світового співтовариств, «чітко засвідчила курс на європейську інтеграцію». IV Всесвітній форум українців пройшов у серпні 2005 року.

Сьогодні проведення Всесвітнього форуму українців потрібне як Українській державі, так і нашим громадам за кордоном. Це нагода представити не лише багату історію та культуру, але й показати досягнення українців усього світу.

Окрім цього, завдяки такому форуму, ми вкотре переконуємось, що кожна культура творить світ як неповторний, разом із тим і як не замкнений на собі, бо культури звертаються одна до одної, вступаючи в діалог.

СВЯТКУЄМО, КРАЇНО!

Із нагоди святкування ювілейної 20-ї річниці Незалежності України Міністерство культури і туризму підготувало цілу низку заходів, які відбудуться одночасно в усій країні. Із 18 серпня по 3 вересня у регіонах пройдуть культурно-мистецькі акції за участю фольклорних колективів бразильських українців «Барвінок», «Полтава». У Києві відкриються цікаві виставки: 18 серпня у Національному музеї історії України – «Україна і світ» і Всеукраїнська художня до Дня Незалежності та 19 серпня – експозиція художніх робіт під назвою «20 кроків». Із 19 серпня впродовж трьох днів працюватиме V Всесвітній форум українців, а 22 серпня національній меншини з усієї країни з'їдуться до столиці на конференцію «Ми – українці». Наступного дня з нагоди свята відбудеться виставка «Окрилене слово». Також планується започаткування видання ан-

тології української літератури від найдавніших часів до сьогодення, забезпечення передачі частини тиражу бібліотекам та навчальним закладам, насамперед тим, що розташовані у сільській місцевості. Готується цикл пізнавальних документальних фільмів і радіопередач та виставок фото- та архівних документів про історію українського державотворення, зокрема з кінця 80-х років XX століття до сьогодення.

Із 20 до 25 серпня у місті Комсомольськ Полтавської області свято відзначатимуть традиційним міжнародним фольклорним фестивалем «Калинове літо на Дніпрі». 20 серпня розпочнеться регіональний фестиваль народної творчості у Тернопільській області – «Молюсь за тебе, Україно!» У співочому дійстві візьме участь Національний заслужений академічний український народний хор імені Григорія Верьовки. У Білгороді-Дністровському 21 серпня буде організовано яскравий гала-концерт щорічного музичного фестивалю «Фортеця». А ось на сонячному березі Криму, в Севастополі, відбудеться міжнародний телевізійний конкурс виконавців «Пісні моря». Свій двадцятий ювілей красуня Україна планує зустріти цікаво й весело, як уміє наш талановитий і співочий народ.

Яна ЛЕВИЦЬКА

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЗА 20 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ НА 10 000 КВ. М

22 серпня о 18.00 у Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі

«Мистецький арсенал» буде презентовано проект «Незалежні».

«Незалежні» – це перша в Україні спроба масштабно окреслити феномен українського сучасного мистецтва, яке народилося разом із новою країною.

Як повідомили порталу «Культура» в прес-службі «Мистецького арсеналу», експозиція буде ґрунтуватися на певних блоках, кожен із яких характеризуватиме наскрізні явища українського сучасного мистецтва, що з'явилися в процесі пошуку українськими художниками нової візуальної мови, проблематики та ідентичності протягом двох десятиліть:

РЕАЛЬНІСТЬ VS ФАНТАЗМ – як особливість українського сучасного мистецтва, в якому реальність завжди є химерною та відображається із потойбічним ефектом чи з підтекстом.

ДІАЛОГ З ЕКРАНОМ – як вплив на образне мислення художників, коли усталений живописний площині довелось прийняти нові медійні реалії світу, що відобразилося у низці відео-, фоторобіт, перформансів та власне живописній картині.

СОЦІАЛЬНИЙ ПОГЛЯД / ПОЛІТИЧНИЙ РЕАГЕНТ – відобразитиме важливі соціальні та політичні реалії на які реагували митці 1991–2011 рр.

ІСТОРІЯ ТА МІФ – презентуватиме «нові міфології» та переосмислення історії.

ЗА МЕЖЕЮ – яскраві феномени, які знаходяться поза звичною художньою системою.

У «Незалежних» візьмуть участь близько 80 авторів. Експозиція проекту займатиме перший поверх «Мистецького арсеналу» загальною площею 10 000 кв. м.

Після відвідування виставки глядач матиме цілісне уявлення про сучасне українське мистецтво. Будуть представлені усі характерні види, жанри та технології, що були та є в арсеналі українського сучасного мистецтва.

Виставка триватиме до 11 вересня.

ПОДАРУНОК ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Приємний та довгоочікуваний подарунок отримали полтавці до 20-ї річниці Незалежності України. Після капітальної реконструкції відкривається приміщення обласного музично-драматичного театру імені Миколи Гоголя.

Споруду зведено 1958-го, тож потреба капітального ремонту приміщення назріла давно. Три роки тривали будівельні роботи. Контроль за темпами та ходом реконструкції здійснював особисто голова Полтавської облдержадміністрації Олександр Удовиченко та народні депутати Полтавської обласної ради, на чолі з Іваном Момотом. Переоснащений новітніми технологіями комунікацій, звуковим та світловим устаткуванням, із високохудожнім внутрішнім та зовнішнім оздобленням, театр святково відкриється 22 серпня.

Урочистості триватимуть три дні. 23 серпня на глядачів чекає прем'єра – «Назар Стодоля» Тараса Шевченка у постановці заслуженого діяча мистецтв України Юрія Кочевенка. Вибір вистави, в переддень 20-річчя Незалежності України, не випадковий, адже події п'єси просякнуті відлунням історичних подій визвольної війни, боротьби за незалежність України. 24 серпня для всіх бажаючих влаштують день відкритих дверей із екскурсією та концертною програмою.

Театральний сезон у відновленому приміщенні Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Миколи Гоголя розпочне 14 жовтня.

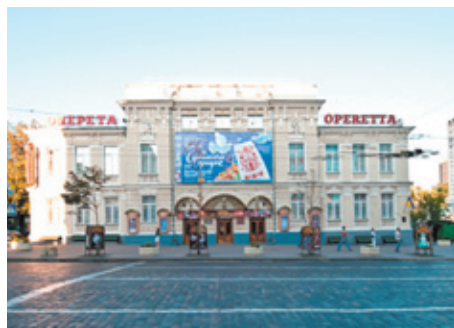
Лада ЛАБЗОВА,
керівник
літературно-драматичної
частини театру

БИЛИНИ СТАРОДАВНЬОГО КИЄВА

26–28 серпня у «Парку Київська Русь» – Центрі культури та історії Давньої Русі (с. Копачів Обухівського району Київської області) відбудеться грандіозне дійство сезону – «Билини Стародавнього Києва IX–XI ст.». Це – найбільший фестиваль Європи з відтворення історії та культури Київської Русі.

У програмі заходу неперевершені денні та нічні битви від клубів історичної реконструкції, яскраві театралізовані постановки, неймовірні танцювальні виступи, багатирські змагання, середньовічні ігри та забави, конкурси та квести, а також святкові феєрверки. «Передбачається, що у грандіозному фестивалі світового масштабу візьмуть участь понад 700 воїнів клубів історичної реконструкції з України, Росії, Білорусі, Польщі, Франції, Швеції, країн СНД та Європи, – розповів президент «Парку Київська Русь» Володимир Янченко. – Гості й самі зможуть стати учасниками захоплюючого середньовічного свята, перевтілившись в образи безстрашних богатирів, мужніх воїнів, чарівних княгинь та бояринець. І, повірте, дух середньовіччя, мужність та войовничість, запал та енергія давніх віків не залишать байдужим нікого!»

У «Парку Київська Русь» заплановані унікальні майстер-класи із володіння мечем та списом, стрільби із лука, метання ножів та сокир, а також традиційний майстер-клас із виготовлення ляльки-мотанки, етно-боді-арт.

ТЕАТР ОПЕРЕТИ ЗМІНИТЬ СВІЙ ГРАФІК У ЗВ'ЯЗКУ З ЄВРО-2012

Театр оперети наступного року не закрий свій 77-й театральний сезон вчасно, адже гратиме вистави під час Євро-2012 в Україні. Колектив театру вирішив подовжити свою роботу з метою презентувати Київ під час проведення Євро-2012 як не лише спортивну, а й культурну столицю.

Територіально Київська оперета знаходиться поруч із Олімпійським стадіоном, де проходитимуть футбольні ігри Євроліги. У зв'язку з тим, що у дні проведення матчів на стадіоні і навколо нього стоятиме галас уболівальників, а це може завадити проведенню вистав у театрі, оперета вирішила знайти спосіб та збалансувати графік спектаклів із графіком проведення матчів. Таким чином, заклад культури зможе повноцінно представити на розсуд киян та гостей міста свою програму.

«Туристи прийдуть до Києва не лише дивитись футбол і пити пиво. Погодьтеся, якщо ви поїдете на футбол, наприклад, до Парижа, хіба ви не захочете побачити хоча б одне реву Мулен Руж чи візитівку Франції – канкан? Тисячі туристів не сидітимуть позаматчевими годинами у мільйонах новозбудованих номерів готелів – вони йтимуть на вулиці Києва, щоб подивитись на перлини нашого міста», – вважає художній керівник театру Богдан Струтинський.

«Театр не може позбавити іноземного глядача можливості почути українську оперету, і тому ми думаємо подовжити наш 77-й театральний сезон. Київ вважає себе однією з культурно розвинених столиць Європи і тому має відповідати рівню їхньої культури, особливо в такий відповідальний період. Це унікальна можливість для української столиці заявити про себе усьому світові», – говорить портал «Культура» Богдан Струтинський.

Зазвичай Київський національний академічний театр оперети завершує свій театральний сезон наприкінці червня. UEFA EURO 2012 Poland-Ukraine «Євро-2012» проходитиме з 8 червня 2012 року до 1 липня 2012 року.

СИЛА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Із 19 до 21 серпня в Івано-Франківську відбудеться «PORTO FRANKO-2011». Це міжнародний мультикультурний мистецький проект, де представлені музика, література, візуальне мистецтво, кіно та навіть арт-кулінарія. Ідея синтезу мистецтв поєдналася тут із принципами масштабного міжнародного діалогу. Радикальне вирішення сценічних з'єднань (розміщення артистів у внутрішніх дворах, на балконах та площах) дозволяють включити архітектуру як вид мистецтва в структуру проекту. Важливу роль у народженні «PORTO FRANKO» відіграли «літературні міфи», пов'язані з Івано-Франківськом, поетична та історична специфіка «станіславського феномена».

Цьогоріч організатори презентуватимуть низку мистецьких акцій у жанрах альтернативного театру, перформансу та сучасного танцю.

Вперше до Івано-Франківська завітають польський альтернативний театр CST, київська творча формація Maluma&Takete та відомий арт-критик, акторка та єдиний дипломований перформер в Україні Ута Кільтер.

Акції традиційно проходитимуть на альтернативних архітектурних сценах: у внутрішньому дворі Медичного університету, у фортечній галереї «Бастіон» та у новобудованому «Пасажі Гартенбергів».

Ключовою ідеєю «PORTO FRANKO-2011» залишається синтез і діалог культур, в цьому випадку – польської та вітчизняної. Синтетичні мистецькі напрямки, представлені цьогорічними акціями, є новими та незвичними як для Івано-Франківська, так і загалом для сучасного українського культурного поля.

ПАМ'ЯТНИК ВИДАТНОМУ АКТОРУ

У Харкові планують встановити пам'ятник Володимиру Висоцькому – видатному актору, співаку і поету, класику жанру авторської пісні. Артист зіграв близько тридцяти ролей у фільмах, серед яких легендарні стрічки «Вертикаль», «Місце зустрічі змінити не можна».

У цьому місті Висоцький був кілька разів, але останній візит, наприкінці травня 1978-го, особливо запам'ятався його шанувальникам. Із 27 до 30 травня артист дав кілька концертів – у Палаці спорту та Театрі музкомедії.

Місцева влада обіцяє встановити пам'ятник відомому актору і музиканту вже не перший рік. А 2006-го біля Харківського палацу спорту навіть заклали перший камінь у постамент.

Нещодавно харківський міський голова Геннадій Кернес заявив, що цей пам'ятник усе-таки з'явиться біля Палацу спорту. Однак строки спорудження монумента не уточнює.

ШАНУЙМО МИНУЛЕ ЗАРАДИ МАЙБУТЬОГО...

18 серпня з нагоди ювілею – 770-річчя першої літописної згадки Коломиї Івано-Франківської області в приміщенні Музею історії міста відбудеться презентація альбому під назвою «Коломия».

У виданні, яке складається з двох частин, подано графічні зображення сорока старовинних будівель міста, в яких гармонійно поєдналися величний австрійський аристократизм архітектури, український затишок та справжній покутсько-гуцульський дух. Автор колекції – коломийський художник і архітектор Роман Кочержук.

За задумкою авторів альбому, вперше засобами графіки створено цілісну картину архітектурного ансамблю коломийського середмістя, що переважно сформувався в період перебування міста в складі Австро-Угорської імперії.

Крім цього, до 770-річчя видано серію ювілейних листівок «Коломия – наше місто».

Оксана ГАЙДУК

ВИШИВАНКОВИЙ ЯРМАРОК-ФЕСТИВАЛЬ У ОДЕСІ

23–24 серпня на Приморському бульварі з 8 до 20 години з нагоди днів Державного прапора та Незалежності України пройде «Вишиванковий ярмарок-фестиваль» – виставка робіт народної творчості. Організатори намагаються, щоб одесити приносили свої власні вироби, не допускається товар, придбаний на «стороні». Роботи повинні відображати традиції, різновиди, мотиви та елементи народної творчості України, в тому числі сучасної. Взяти участь у ярмарку можуть і

умільці бісероплетіння, миловаріння, вишивальниці картин, творці ляльок та гончарних виробів. На виставці виступатимуть лірники і бандуристи. Майстрині вишиванок зізнаються, що одесити частіше купують їхні вироби, ніж приїжджі та іноземці. Мовляв, відпочивальникам більше до душі невеличкі сувеніри із символікою Одеси та України. А тим, хто ще не придбав національну сорочку, рукодільниці пообіцяли, що «заламувати» ціни на День Незалежності не будуть. Вишиванка коштуватиме від 250 грн.

У день народження нашої країни одесити також вирішили зафіксувати рекорд у Книзі рекордів України. Понад 500 учасників, одягнених у національні сорочки-вишиванки, візьмуться за руки на Потьомкінських сходах і ланцюжком розтягнуться до моря. Торік захід зібрав трохи більше двох сотень волонтерів, цьогоріч учасників передбачається набагато більше.

ЗІРКОВИЙ ДЖАЗ У ВІННИЦІ

20 серпня в рамках проекту «Мистецькі вихідні» на Театральній площі відбудеться концерт зірок світового джазу – Флоріана Демонсана (Франція) та Пако Серрано (Іспанія). Виступ віртуозів відбудеться просто неба та абсолютно безкоштовно. Музиканти подарують елегантний спектакль, атмосферу танго, трагічного кохання та гострого гумору. Флоріан Демонсан відомий вінницьким прихильникам джазової музики як автор шаленого проекту «Пулчинелла». Його презентували під час фестивалю «Міжнародні дні джазової музики у Вінниці» 2008 року. Тоді він викликав бурю емоцій, не залишивши жодного глядача байдужим. Віртуозність, відвертість,

шалена енергетика та справжній французький шарм – такими словами можна охарактеризувати зіркового джазового музиканта Флоріана Демонсана. Його партнер Пако Серрано народився в Андалузії на півдні Іспанії. Переїхавши до Франції у 2005 році, він знайомиться з акордеоністом Флоріаном Демонсаном. Згодом вони почали працювати над спільними творчими проектами: джазовими концертами, концертами імпровізованої музики, виставами фламенко. Зустріч цих митців подарувала життя багатьом творчим задумам. Зокрема, La mala cabeza – нове творче дитя цього дуєту. Музиканти запрошують глядачів до участі в дійстві. Артисти тонко грають на межі глибоких почуттів та усмішок. Їхнє виконання замало просто чути, його потрібно бачити. Проект презентований у Франції, Англії, Іспанії, Італії та Болгарії.

«ПОВОРОТНА МИТЬ» ОЛЕГА ФІЛЯ

Київська галерея «ABC-арт» презентує виставку члена Всеукраїнського об'єднання художників «БЖ-арт» Олега Філя під назвою «Поворотна мить». Автор стверджує: «Треба просто йти дорогою життя». Це кредо у його творчості проявляється злиттям художнього процесу й мети руху. Сила фактури й кольору робіт художника стримує емоцію на поворотній миті, залишаючи відкритим фінал візуальної драми. Тому глядач сам має обирати подальший шлях: чи переможе вода, чи підкориться у протистоянні зі штучною перепоною дамби. У роботах митця жіночі образи легкі й прозорі. Вони існують нероздільно з довколишнім простором, але щомиті можуть сезнути, розчинитися і водною стихією проникнути в невідомі глибини. У живописі Олега Філя щем від спливу часу й закінчення будь-якої торованої дороги визначеним пунктом прибуття щиро помережаний несподіваною радістю зустрічей.

За зовнішньою композиційною усталеністю робіт художника приховані багатолінійність, експресивність і поліфонічність. Це досягається завдяки глибині й градації барв, що на емоційному рівні врівноважують пристрасть із медитативним відстороненням.

«Поворотна мить» Олега Філя – це авторська точка відліку в динамічній системі візуальних координат, спрямованих в ірреальність. Відвідати виставку можна до 3 вересня.

Яна ЛЕВИЦЬКА

«20 років присутності»: мистецький проект до 20-річчя Незалежності України

В експозиції художньої виставки «20 років присутності» будуть представлені рівно 20 робіт тих українських митців, які своєю творчістю складають ідентифікаційний код мистецтва України і саме до їхньої творчості зводиться інформація про нашу країну в контексті світової сучасної культури. Виставка буде розташована в Інституті проблем сучасного мистецтва і працюватиме з 24 серпня до 25 вересня. Проект здійснено за підтримки Міністерства культури і туризму України

Літопис 20 років нашої Незалежності чи не найкраще зафіксовано в художніх образах, створених нашими митцями. Адже саме візуальне мистецтво зламало тисячоліття, як жоден із інших видів мистецтва, проявив мовою дивних візіонерських образів ті емоції, які охопили нас після перебудови.

Зараз, озирнувшись на ці 20 років за плечима, ми можемо сміливо і впевнено

Олександр Ройтбурд. Із серії «Пригласення С(З)урбарану». Живопис. 2011

констатувати – справді: повна темрява буває перед світанком. Страхи, якщо зазирнути їм у вічі, втрачають силу. І мистецтво є потрібним лише в тому випадку, коли воно опановує культурне поле власної ойкумени.

Безумовно, у кожній країні є власна художня традиція, свій спосіб спілкування мовою образів. Стиль, який може ототожнюватись із національною школою мистецтва, включає розмаїття художніх явищ. І цей проект представляє тих митців часів Незалежності, кожен з яких є автором власного керунку.

Усі учасники виставки «20 років присутності» через репрезентацію власної манери представляють ті естетичні явища, які мають загальну мовну природу в нашому культурному просторі. «Сплячі принци України» Іллі Чічкана, «Возз'єднання» Олега Тістола, «Х-файли»

Василя Цаголова, «Жорна часу» Віктора Сидоренка та багато інших робіт вже увійшли в історію нашого мистецтва.

Проте усі запрошені до проекту художники й далі працюють, продовжуючи осмислювати історію нашої держави через себе, тобто її унікальних творців. Також у проект увійшли ті роботи, що були створені не так давно, проте чітко вписуються в контекст нашого, особливого постмодерну – доби розпаду цілісного погляду на світ та пошуку свого «світанку».

«Постмодерністське мислення, властиве багатьом митцям із цього проекту – передусім Арсену Савадову, Василю Цаголову, Олегу Тістолу, – досі проявляється в їх творчості. Усі вони продовжують наповнювати мистецтво інтелектуальним змістом, аналізувати творчі процеси. І в цьому плані наше сучасне мистецтво – велике досягнення. Так само, як

і художники початку ХХ століття, такі як вітчизняні футуристи Давид Бурлюк і Олексій Кручених, чи неперевершені новатори Казимир Малевич і Василь Кандинський, вони дали ляпаса суспільному смаку та зробили прорив у нове мистецтво і нову епоху» (із розмови з мистецтвознавцем Едуардом Димшицем).

Переважною більшістю учасники проекту «20 років присутності» працюють у традиційних для України медіа, укоріненіх в історію нашої образотворчості. Це насамперед живопис: простір тих енергій, які працюють безпосередньо з нашими відчуттями. І усі вони формують «контекст» – простір, у якому особисті, внутрішні оцінки починають існувати нарівні із зовнішніми.

У цьому контексті мистецтву часів Незалежності вдалося зробити прорив до того контакту із глядачем, який робить нас із вами співтворцями та учасниками художнього процесу – осмисленого та глибокого.

У списку 20 учасників проекту – добре відомі поза межами держави митці, чії роботи зберігаються в серйозних колекційних зібраннях і за творчістю яких уважно стежать у світі. Їх відрізняють власні творчі орієнтири, проте поєднує один культурний простір. І саме вони є творцями мистецтва держави, в якій своя, особлива історія, власний життєвий ритм і велике майбутнє в контексті світових процесів.

Учасники проекту: Ігор Гусев, Олександр Животков, Олександр Клименко, Анатолій Криволап, Павло Маков, Максим Мамсіков, Микола Маценко, Арсен Савадов, Сергій Панич, Влада Ралко, Вінні Реунов, Олександр Ройтбурд, Тиберій Сільваши, Віктор Сидоренко, Марина Скугарева, Юрій Соломко, Антон Соломуха, Олег Тістол, Василь Цаголов та Ілля Чічкан.

Марія ХРУЦАК

Олег Тістол. «Аїда». Живопис. 2011

Віктор Сидоренко. Із серії «Левітація». Живопис. 2010

«Українська культура» відсвяткувала 90-річчя

Перший оновлений номер журналу «Українська культура» Газетно-журнального видавництва Міністерства культури і туризму України офіційно представили 10 серпня в Руському Клубі «Культ Ра». На подію були запрошені представники Міністерства культури і туризму України, знамі митці, діячі культури, журналісти, художники, колекціонери та меценати

На прес-конференції головний редактор журналу Марія Хрущак зазначила, що «Українська культура» буде висвітлювати головні культурні події нашої країни, а також ті, які представляють державу у світі». Заступник директора видавництва Віктор Пасак підкреслив, що журнал до 2012 року виходитиме щокварталу, а згодом – раз на місяць і всі охочі вже можуть передплатити видання. Людмила Гнатюк, в.о. головного редактора газети «Культура і життя», розповіла про історію створення числа та інші проекти видавництва – часописи «Український театр», «Музика», «Пам'ятки України» і «Театрально-концертний Київ» та газети «Культура і життя» і «Кримська світлиця».

Вихід журналу викликав серйозний резонанс в українських медіа – на презентації були присутні більше сорока теле-, радіожурналістів та преси.

Після прес-конференції та офіційної частини відбулося вручення відзнак од журналу «УК» «За внесок в українську культуру». Їх отримали режисер Володимир Тихий, діяч видавничої сфери Анетта Антоненко та легендарний мистецтвознавець Людмила Міляєва.

Розважали гостей піснями і запальними народними танцями етнічний гурт «Кросна» та кобзар Тарас Силенко. Приємною несподіванкою вечора став візит народної артистки України Ніни Матвієнко, яка спеціально для «УК» заспівала «Многая літа».

Бажаємо виданню натхнення і процвітання!

Фото Тетяни ДАВИДЕНКО,
Олексія КАРПОВИЧА

Кінокритик Володимир Войтенко, головний редактор журналу "Українська культура" Марія Хрущак і режисер Володимир Тихий

Заступник директора ДП «Газетно-журнальне видавництво» Віктор Пасак, Марія Хрущак, провідник Руського Клубу «Культ Ра» Олександр Ваврик

Український режисер Оксана Казьміна із голландським режисером Еріком Хартфелом

Народна артистка України Ніна Матвієнко

Маленька гостя

Заступник головного редактора "УК" Денис Бортніков

Кобзар Тарас Силенко

«Нас учили музиці...»

Музичний світ попрощався з одним із найвидатніших піаністів сучасності, народним артистом СРСР, професором Московської консерваторії імені Петра Чайковського Миколою Петровим. Незважаючи на досить поважний вік (відійшов у вічність на сімдесятому році життя), він активно концертував. Незадовго перед тим, як його вразила тяжка хвороба, митець побував у Києві й виступив на сцені Колонного залу імені Миколи Лисенка разом із Національним симфонічним оркестром України під орудою Володимира Сіренка. Звучав Фортеп'яний концерт № 3 Людвіга ван Бетховена. Інтерв'ю, яке музикант дав після імпрези, стало його останньою розмовою зі слухачем в Україні

– Микола Арнольдовичу! Ви – піаніст із величезним стажем і на сьогодні є одним із найтитулованіших музикантів Росії, який регулярно відвідує Україну.

– Знаєте, усі ці титули, як правило, лежать після кончини на подушечках, тож ставитися до них потрібно доволі поблажливо. Це – далеко не найголовніше у житті.

Свого часу я давав до ста концертів на рік, а зараз – не більше п'ятдесяти. Усі міста не об'їдиш, усі роялі не випробуєш. І тепер я граю там, де хочу, де мені приємно.

– А нам приємно, що Київ належить до таких місць. Як Ви вважаєте, після розпаду СРСР ситуація з гастрольною діяльністю покращилася?

– Сказати однозначно важко. З одного боку, нинішні молоді музиканти не знають, що таке складати іспити з політекономії соціалізму, не пишуть творів на теми «праць» партійних лідерів на кшталт «Цілини» Леоніда Брежнєва, не остерігаються усіляких візних комісій ЦК тощо. Вони живуть як хочуть. Це чудово. Однак за таких умов відкриваються безмежні можливості для пройдисвітів, котрі більшою мірою є адміністраторами для самих себе, аніж серйозними музикантами.

– Останнім часом Ви досить різко висловлюєтеся щодо сучасних конкурсів і методів їхнього проведення. А взагалі конкурси потрібні?

– Це своєрідна лотерея. Комуś щастить, а комуś ні.

– Водночас перемога на конкурсах у другій половині ХХ століття автоматично давала путівку в життя.

– Зараз не дає. Але нинішній конкурс імені Чайковського надає дуже багато можливостей переможцям – своєрідне «післяконкурсне обслуговування». І в цьому заслуга його керівника Валерія Гергієва. Те, що він пообіцяв лауреатам виступи з відомими оркестрами – вельми важливо.

– До Вас звертаються молоді піаністи за порадою, підтримкою?

– Так. Я не маю таких величезних ресурсів, як Гергієв. Але проводжу фестивалі, на котрому багато музикантів можуть виступити перед численною публікою (цей фестиваль проходить під патронатом заснованого 1998 року Миколою Петровим Міжнародного благодійного фонду його імені. – Ред.). Також у філармонійному абонементі є концерт із серії «Микола Петров представляє!»

– Сьогодні у Європі з'являється багато вихідців з України. Як Ви оцінюєте нашу фортеп'яну школу?

– Не можу не відзначити, що українська фортеп'яна школа дуже сильна, а головне – досить активна. Я часто зустрічаю її представників на міжнародних конкурсах. Засмучує тільки одне – багато хто з конкурсантів на різних змаганнях грають одну й ту саму програму. Це сумно й, між іншим, доволі шкідливо, бо призводить до деградації.

– На жаль, наші музиканти після навчання за кордоном і здобуття різноманітних творчих перемог здебільшого не поспішають повертатися назад в Україну. У Росії ситуація краща?

– У Росії відбувається те саме.

– Держава намагається вирішити цю проблему?

– У нас, хоч як прикро, кількість незатребуваних музикантів вражаюча. Молоді виконавці не в змозі реалізувати себе. Це можливо хіба що у Москві або Санкт-Петербурзі, та й то значно меншою мірою, ніж хотілося б. Їм слід якомога частіше з'являтися й показувати себе на міжнародній арені. Скажу відверто: у багатьох містах Росії – Саратові, Самарі, Єкатеринбурзі – філармонійні піаністи дуже хороші. Зовсім не гірші за тих, хто виступає на великих і відомих сценах. Але провінція їх затягує, поглинає. У результаті там вони й згасають!

– Піаністів тепер стає все більше. Народжуються нові покоління талановитої молоді. Чим, на Ваш погляд, відрізняється ваша генерація, школа майстрів ХХ століття, від сучасних виконавців?

– Порівняно з нинішньою молоддю, особливо японською, корейською чи китайською, у сенсі ремесла ми виглядаємо значно гірше. І те, що ми виконували у вісімнадцять-двадцять років, вони грають у дванадцять. Але я би сказав так: нас учили музиці, а їх – грати на роялі.

– До чого ця тенденція може спричинитися?

– Як свідчить статистика, сьогодні тридцять мільйонів китайців професійно, підкреслюю, навчаються грі на фортепіано. І я думаю, що з них вийде пара десятків справжніх музикантів. Не просто піаністів або ремісників, а саме музикантів. От, наприклад, піаніст Ланг Ланг – штучно зроблена постать і з точки зору музики не становить практично нічого. Але – ідеально налагоджена машина. Водночас мені дуже подобається піаністка Ю Ванг. Я слухав у її виконанні концерт Мендельсона. Це не просто добре – феноменально!

– Ви – з тих сучасних виконавців, котрі діляться знаннями й досвідом із молодими музикантами. Чи є у Вас послідовники?

– Мабуть, ні. Я вовк-одинак. Проте мої учні – дуже хороші й талановиті. Їх не так багато, але я усіх люблю і як можу допомагаю – через мій фонд навіть фінансово, встановлюючи іменні стипендії.

– Що б Ви побажали молоді, котра, попри все, вважає за потрібне присвятити себе мистецтву?

– Знаєте, коли доходить до побажань, я завжди зичу тільки Мудрості й Терпіння. Тому що бажати, приміром, здоров'я і щастя безглуздо – наше життя налаштоване так, щоб цього ставало все менше.

– А чого б Ви хотіли для себе особисто?

– Скажу чесно: щоб піке від рівня, котрого я досяг, розпочалося якомога пізніше.

Олександр ПІРІЄВ
Фото Сергія ПІРІЄВА /
Music-review Ukraine

Фестивальний марафон... на пляжі

Відтепер на фестивальній карті України з'явився Summer Sound Griboffka International Music Fest. Ініціатор його проведення Дизель (Андрій Яценко) – гітарист і фронтмен київської групи Green Grey та генеральний продюсер Сергій Корзаченко вирішили за кількома параметрами перевершити такі надзвичайно привабливі для любителів сучасної музики міжнародні фести, як Sziget, Glastonbury та KaZантип. В усьому блиску свято у пляжній Грибівці на Одещині постане в культурній програмі Євро-2012, але і цьогорічна пілотна програма засвідчила, що перший млинець вийшов не глевким

Summer Sound Griboffka International Music Fest – це багатожанровий ціломісячний фестиваль сучасної молодіжної музики, спорту і пляжного відпочинку. Звичайно, його організатори ретельно вивчили досвід і найкультовішого рок-фестивалю Glastonbury, що проводиться в Пілтоні, Сомерсет (Англія), і угорського фестивалю Sziget на острові Обуда під Будапештом. А особливо повчальним для них став музичний проект «KaZантип», який цими днями уже 19-й раз стартував у селі Попівка неподалік Євпаторії. Тут звучить клубна і популярна музика різних напрямків, виступає безліч відомих діджеїв і музичних гуртів з усього світу.

Передовсім пляжний фестиваль у Грибівці вирішили проводити у формі музичного марафону з чотирма дистанціями, кожен тиждень був присвячений одному з напрямків: хіп-хоп, диско, рок і love. Приємною відмінністю грибівського фесту є те, що він став стартовим майданчиком для багатьох нових гуртів, як українських, так і закордонних. Вони виступають по середах і четвергах на двох спеціально обладнаних для них естрадах. Ті, що завойовують найбільшу прихильність слухачів, отримують право вийти на головну естраду «розігрівати публіку» перед виступами всесвітньо відомих хедлайнерів. Тож для новачків

можливість спілкуватися зі справжніми зірками і «джемувати» разом із групою Дизеля Green Grey та іншими – то ще й чудовий майстер-клас.

Стартував Summer Sound Griboffka International Music Fest 30 липня. Естафету живого виступу підхопив відомий український гурт Олега Собчука «С.К.А.Й», який виконав із десяток своїх пісень та кілька найвідоміших композицій. Програму вибудували драйвову і прикольную, вирішивши відзняти її ще й на відео. Після цього виступу атмосфера концерту стала підвищуватися ще стрімкіше. Танці, овації, вигуки «браво» супроводжували всю композицію засновника проекту UNKLE Джеймса Лавеля з Великої Британії. А родзинкою цієї ночі став виступ

німецького діджея Тімо Мааса. Свій стиль цей автор більш ніж 85 композицій і реміксів називає percussive wet Funk.

У наступні дні на сценічних майданчиках виступали O.Torvald та «Касетні хлопчики», відбувався відбір гуртів для «Diesel Jam-Session». Перший тиждень фестивалю завершився концертом The Toobes (Білорусія), NOFACEZ (Україна-Німеччина), Green Grey (Україна) і STEREO MC's (Велика Британія). Summer Sound Griboffka триватиме до 28 серпня. За цей час тут ще виступлять: Adem, Twiggys, Sunshine Factory, THMK, O'Torvald, Gorchitza, Kosheen, Apocalyptic, Tesla Boy, Hadouken, Punk TV і багато інших. Значне місце відведено українським колективам та відомим гуртам із Росії і Білорусі.

Фестиваль претендує стати не лише найтривалішим у світі, а й наймасштабнішим за складом учасників та найрізноманітнішим за музичним наповненням. Тут вже зараз є відмінна звукопідсилювальна апаратура та все необхідне для світлових шоу, що забезпечує прекрасну атмосферу молодіжної вечірки. До пляжу «Європа» прокладаються нові дороги, а на його території невдовзі з'являться майданчики для гри в пляжний футбол та волейбол. Камінна скеля, що відгороджує його від берега, буде прикрашена п'ятиметровими барельєфами легенд рок-н-ролу. Фестиваль вже одержав статус офіційного музичного свята Євро-2012 і підтримку Одеської облдержадміністрації.

Станіслав ЗМІЄВСЬКИЙ
Фото із сайту фестивалю

Слався, рок!

Комусь це може здатися дивним, але наші Карпати найкращі не тільки для катання на лижах узимку та туристичних походів улітку. Аби відчувати гірський дух і повеселитися по-справжньому, варто хоч раз у житті побувати на фестивалі «Славське Рок»

П'ять років поспіль це невеличке, але вже курортне селище приймає купу батярів, які шанують український рок. І ці меломани на кілька днів перетворюють Славське на шалений осередок неформатної, однак дуже української культури.

Цьогоріч фестиваль зазнав деяких змін: вечірня сцена зі стадіону «перейшла» під гору Політехнік через ремонтні роботи. Адже, подекуди, що під час проведення довгоочікуваного Євро-2012 тут, у Славському, буде тренуватися одна із закордонних футбольних команд. Навзаєм, організатори рок-дійства сподіваються, що окрім стадіону влада згадає і про дороги, які теж давно потребують оновлення.

Як на мене, нове місце для головної сцени нічим не гірше за свого попередника. До цього часу я не була на жодному концерті просто неба із таким вражаючим краєвидом, посеред гір та смерек, зі шпариную рясно засіяного зорями нічного неба.

За словами організаторів, цей майданчик має тільки один недолік – погану дренажну систему. Отож, після дощу, якого не бракувало, територія перетворюється на болото. Проте якщо зі сцени лунає справжній запальний український і не тільки рок, то грязючка тільки додає колориту.

До речі, про музику. Всі гурти були «вітчизняного виробництва», окрім двох закордонних гостей – поляків Sztynny Pal Azji та німців Dritte Wahl. Останні, незважаючи на свій шалений панківський ритм, «порвали» всіх глядачів на друзки. Також головну сцену

по черзі розхитували знані та улюблені колективи, такі як «Гайдамаки», «Пікардійська Терція», Los Colorados, Ніагара та «Трутні».

На жаль, не всі встигли порадувати публіку своїми виступами, адже третій день «Славське Рок» збігся із днем жалоби за загиблими напередодні гірниками. Окрім вечірньої сцени вдень усі поспішали до малої, яка традиційно знаходилась біля ресторану «Максим». Тут відвідувачів розважали маловідомі для широкого загалу, проте не менш запальні колективи. Незважаючи на нудний дощ, розходиться меломани навіть

і не збирались. До речі, публіка з'їхалась до Славського різношерста: панки, хіпі, трошки готів та інші.

Приємно, що фестиваль зібрав чимало людей, які приїхали разом із сім'ями та маленькими дітьми, які активно раділи духу рок-н-ролу, причому більшість – просто на сцені.

Окрім музики гості змогли проявити свої таланти на майстер-класах, що проводились удень біля малої сцени: стрільба з лука, виготовлення мотанок, боді-арт та уроки гончарства нікого не залишили байдужими.

Після вечірніх виступів стомлена публіка розходилась по своїх готелях, проте більшість усе ж таки надала перевагу наметам. Для таких романтичних натур на території були облаштовані майданчики.

Засновник фестивалю Сергій Харчук зазначив на прес-конференції, аби фестиваль зміг окупитися, зареєструватися мали б 2000 гостей. Сподіваюсь, так воно й сталося. Принаймні наступного року точно станеться. На одного фана у нього вже точно більше. Так що тримайся Sziget, ми вже наступаємо тобі на п'яти!

Женя ІСУПОВА

P.S. Фоторепортаж із місця подій шукайте в № 1–2, 2011 журналу «Українська культура»

Пам'яті Лариси Остапенко

17 серпня виповнюється рік, як пішла з життя земного видатна співачка, професор Київської консерваторії (нині Національна музична академія України імені П. І. Чайковського), народна артистка України Лариса Іванівна Білаш-Остапенко

*Завари мені чаю, Ларисо,
Не на чомусь там – на чебреці.
Та підкинь туди м'яти й меліси,
Що ростуть при горі, при ріці.*

*Хай запахне на всю нашу хату
Україною з давніх віків –
Ще коли серед нашого брата,
Не було яничарів – вовків.*

*Завари мені чаю, небого,
Гіркоти я його не боюсь.
Завари мені чаю міцного –
Хай хоч спогадів вволю нап'юсь...*
Олександр БІЛАШ

**Як не вистачає рідним її дбайливих теплих рук, що заварювали й розливали той духмяний чай!..
Як не вистачає учням її мудрих професійних порад!..
Як не вистачає слухачам її дивного неповторного голосу!..
Сьогодні видатну співачку України Ларису Остапенко з любов'ю згадують і про неї говорять найближчі родичі, друзі та учні.**

Вона була самою доброю, самою чутливою, самою терплячою жінкою в усьому світі.

Не можу повірити й досі, що її не побачу й не торкнуся.

Ларочка – добра, щедра господиня, яка завжди поділиться тим, що має, і віднайде для мене особисто щось смачненьке, щось найкраще.

Так сталося, що я народилася перед Новим роком – 31 грудня, а Лариса через шість літ – 1 січня і на новорічні свята ми намагалися зустрітись, щоб привітати одна одну та згадати й заспівати той наш перший дует «Мой миленький дружок, любезный пастушок...», який разом, дві сестрички дванадцяти і шести років, заспівали в Бориспільському клубі на святковому зібранні колективу покійного батька. Тоді й усвідомили, що росте професійна співачка – так звучав голос шестирічної Ларочки. Взагалі в нас була співова родина – батьки і всі родичі мали гарні голоси і з піснею жили й працювали. Від них ми вперше почули і підспівували пісні Січових стрільців.

Я з моєю любово сестричкою кожного року давали собі слово, що запишемо наш дует і не встигли...

Ларочка пішла з життя 17 серпня. Це фатальне для нас число, бо батько, Іван Кирилович, під Ржевом загинув теж 17 серпня, але 1942-го...

Як казала сама Лариса, вона відбулася як співачка завдяки матері. Саме мати двічі при хворобах рятувала її від смерті, саме мати була її підтримкою та порадицею, саме мати брала на себе весь сімейний побутовий тягар, усвідомлюючи, що дочка – велика співачка, вона має гастролювати і співати в концертних програмах перед людьми.

Кілька днів тому мені наснився сон – стоїть Ларочка і питає: «Якщо звернутись до мами – чи вона почує?», а я їй відповідаю: «Звичайно, почує!»

Це свідчить про те, що вона десь поряд і наші душі, як і за життя, так і після, не розлучатимуться.

**Діна Іванівна АРТЮХОВА,
сестра**

лікуванням, але перевагу надавала нетрадиційній медицині – трави, камінці, насіння... Мама багато чому навчила мене і передала нам у спадок весь свій досвід на багато поколінь, який допомагає нам у житті.

**Оксана БІЛАШ,
донька**

Моя бабуся... А для моїх дітей прабабуся!

Лариса Іванівна лишила часточку своєї красивої душі в моїх доньках Ганусі і Лесенці.

Як я мрію, щоб мої діти були схожі на неї – красиву, турботливу жінку, видатну співачку.

Я щиро радію, коли помічаю в них риси нашої рідної і такої знаної людини.

Особливо це вже проявляється у малій Лесі, в її природному артистизмі та музичних здібностях, які встигла закласти Лариса Іванівна Білаш-Остапенко – моя бабуся.

**Ольга МОЧУЛЬСЬКА,
онучка**

Бабуся, бабуля, бабуня. Так просто, але так багато в цьому слові. Рідна, така тепла, чуйна, турботлива. Завжди знала що з тобою відбувається, навіть коли ти мовчиш. Тільки вона готувала найсмачніші млинці у світі. Але в той же час така різна. Для мене Лариса Іванівна була ще й викладачем. Так багато вона встигла мені дати, і так мало одночасно. Саме вона навчила мене бути артистом. «Тетяна, – говорила вона мені, – очі, твої очі ніколи не мають бути пустими, ти маєш передати все різнобарв'я почуттів...» Очі моєї бабуні випромінювали потужну позитивну енергію, що б у цьому всесвіті не сталося. Бабуся – так просто, але так багато...

**Тетяна ДАНЬШИНА,
онучка**

Важко описати словами своє почуття до дорогої тобі людини, а надто тоді, коли вже не можеш відчувати тепла її рук.

Певно, завжди так буває, що при житті ми не цінимо і мало часу приділяємо, як хотілося б, нашим рідним, а вже після непоправного розуміємо, що не все встигли сказати, поговорити, почути... Та я впевнена – душа жива, що слова та думки не минають своїх адресатів.

Лариса Іванівна Остапенко – Людина, а для мене Бабуся з великої літери. Скільки ж постатей поєдналося в ній одній: знана співачка, неперевершена господиня, чудова дружина, дбайлива і чуйна мати, найкраща в світі Бабуся і прабабуся, справжня і вірна подруга, митець. Вона гідно втілила у життя усі свої покликання. Для мене Лариса Іванівна не тільки Бабусею була, а ще й наставницею, вчителькою, порадицею, гарним оповідачем і слухачем та справжнім другом.

Пам'ятаю, як ми годинами зачиналися у неї в кабінеті та розмовляли про все, як тишком-нишком, щоб батьки не знали, приходила до неї і просила допомогти з уроками, як на кухні я брала

Для мене Ларочка не просто двоюрідна сестра. Коли відійшла у вічність моя мама (її рідна тітка), вона стала найдорожчою та найближчою рідною людиною. Скільки тепла, сердечної любові, сестринської опіки подарувала Лариса мені за ці роки.

Так сталося, що останні 20 літ ми жили поруч. Із вікон моєї квартири завжди було видно світло чи в її кабінеті, чи в спальні. Іноді цю ролю мені було доводити – значить, у Ларочки все гаразд. Вона поруч.

Я і досі не вірю, що згасли очі за вікном. Але я твердо знаю – пам'ять про неї не згасне ніколи.

**Лариса Григорівна БІЛАН,
двоюрідна сестра**

Лариса Іванівна, моя мама, звичайно була для мене опорою, моєю порадицею, моїм крилом, під яким вона намагалася прихистити мене від усяких негараздів. Лариса Іванівна була талановита в багатьох аспектах, всі знали її як неперевершену співачку – її оксамитовий тембр, майстерна техніка, багатогранність почуттів торкали і продовжують торкати найпотаємніші куточки душі слухачів. Її кулінарний талант був оцінений не тільки рідними, а й багатьма друзями, що знали Ларису Іванівну як щедру господиню.

Але був у моєї мами ще один дар. «Якби я не стала співачкою, – говорила вона, – я була б лікарем». Дійсно, Лариса Іванівна захоплювалась медициною і успішно лікувала не тільки себе, а і нас з Олесею. Були випадки, коли вона просто рятувала нам життя! Мама не нехтувала медикаментозним

майстер-класи з приготування їжі, або як годинами я слухала оповідки про її дитинство, та й взагалі життя.

Мимоволі згадую слова Івана Франка: «Тисячі речей у житті забудете, а тих хвиль, коли люба бабуся оповідала байки, не забудете до смерті». Тепер і я це знаю напевно.

**Олександра ЛИХЕНКО,
онука**

Згадую часи, коли я навчалася і мала змогу бути поряд із Ларисою Іванівною на її виступах.

Вона називала мене Світлячком і довіряла допомагати їй готуватися до виступів – як гримеру, костюмеру та перукарю.

«Приведи мене в божий вигляд», – так казала напівжартома тьотя Лариса. А виступали тоді в сільських клубах, старих церквах, де умови комфортними не назвеш. І племінниця «Світлячок», тобто я, брала на себе відповідальну роль дзеркала. Косметикою вона майже не користувалася. Хоч, скажу відверто, ні її розкішним темно-русявим косам, ні її обличчю природної краси косметики було і не потрібно. А от дзеркало «Світлячок» – знадобилося, чим я й сьогодні пишаюся.

**Світлана ДЗЕКУНОВА,
племінниця**

Мені справді дуже пощастило, що по класу камерного співу я вчилася у Лариси Іванівни Остапенко. Приходячи до неї на уроки, я потрапляла в особливу творчу атмосферу. Дивно, як у цій людині співіснували риси справжнього митця і людини, сповненої життєвої мудрості, справжньої жінки-берегині. Може, тому ми й на солоджуємося її надзвичайно гармонійним співом, надзвичайно глибоким

особистим ставленням до творів, які вона виконувала. Її виконання, досконале технічно та глибоко насичене емоційно, не може не викликати радісного здивування. Дякувати долі, Лариса Іванівна залишила багато своїх записів. Слухаючи їх і беручи до уваги майстерність неперевершеної виконавиці, може вирости ще не одне покоління справжніх співаків. Мені особисто Лариса Іванівна надала велику кількість унікальних і прекрасних уроків – як Великого музиканта, так і Великої особистості.

**Марія ЛІПІНСЬКА,
заслужена артистка України, солістка
Національного будинку органної
та камерної музики України**

Ось уже рік, як не стало Лариси Іванівни Остапенко. Я втратила не лише улюбленого педагога, а й дорогу, близьку мені людину. Безмежно вдячна долі за те, що мені поталанило зустріти її на життєвій дорозі.

Навчатися саме в класі Лариси Іванівни порадила мій перший педагог – Лідія Данилівна Лобанова, яка високо поцінювала її вокальний та педагогічний талант. Я щиро радію, що дослухалася її думки.

Лариса Іванівна не шкодувала ні сил, ні часу для того, щоб передати своїм студентам усі тонкощі вокальної майстерності. Вона вчила нас володінню всією палітрою тембрів, нюансам вокального фразування, була уважна до кожного й намагалася допомогти не тільки у вокальних, але і в життєвих проблемах.

Звичними для нашого класу були чаювання з бутербродами, які вона приносила з дому. Якщо Лариса Іванівна хворіла і не могла ходити до консерваторії, то запрошувала нас на заняття додому.

І навіть по закінченні консерваторії я приходила до неї, щоби знову набутти впевненості у своїй вокальній техніці. Під час тих занять ми частенько відволікалися на балачки, жартували й сміялися. В моїй пам'яті вона назавжди залишиться доброю, світлою, щирою людиною.

**Тетяна ГАВРИЛЕНКО,
заслужена артистка України**

Лариса Іванівна дуже талановита співачка, яскрава особистість, людина високої культури, інтелігентний і справжній викладач. Досить рідко трапляються люди, в яких поєднуються всі ці якості. Мені дуже пощастило зустріти на своєму творчому шляху такого наставника.

У моїй пам'яті Лариса Іванівна не була, а завжди є як вдумливий викладач і мудрий порадник.

Я навчалася у Лариси Іванівни в класі камерного співу, а згодом в аспірантурі – стажування при НМАУ, і після закінчення навчання приходила до неї готувати програму на конкурс, на сольні концерти чи виступи.

Вона дуже багато дала мені в плані музики – це і розуміння, і виконання твору й усіх динамічних нюансів. До своїх учнів ставилася по-материнськи щиро, довірливо, тепло, ніжно і лагідно.

Ніколи не підвищувала голос. Жодного прояву зверхності. Зауваження були тактовними, професійними, доречними, висловлювалися спокійно і доброзичливо.

Лариса Іванівна до всіх зверталася на «ви». Незважаючи на хворобу, завжди була життєрадісна, з молодечим запалом в очах.

Завжди в нас, своїх учнів, вірила й підбадьорювала, за що ми їй будемо вічно вдячні. Любимо і пам'ятаємо

вашу неповторну сонячну посмішку, люба наша, незабутня Ларисо Іванівно!

**Надія ФЕСЕНКО,
учениця, лауреат міжнародних
і всеукраїнських конкурсів**

Так розпорядився Всевишній – ми лише тимчасові гості у земному житті. Але як хочеться затримати час і якомога довше побути дітьми.

Доля зробила нам із сестрою неоціненний подарунок – народитися у таких батьків, як О. Білаш та Л. Остапенко. Це – величезне щастя і відповідальність. Що дорослішою я стаю, то глибшає моя вдячність за те, що все життя вони були насамперед Батьком і Матір'ю, а вже потім відомими композитором та співачкою. Ніколи не хворіючи на «зіркову» хворобу, не передали нам її у спадок.

Жити з батьками під одним дахом – серйозне випробування для молодого подружжя. Але тільки їм я завдячую своєю великою і міцною сім'єю, в якій живе така глибока любов і невтішна туга за ними – Батьком і Матір'ю, Дідусем і Бабусяю, Прадідом і Прабабцею.

Не знаю, чим пояснити, але у мене немає відчуття, що мама не поруч. Всі речі у домі нагадують про її присутність, уві сні я бачу її, розмовляю. Щоб там не сталося, відчуваю – мама поряд, вона допомагає, вона – це я. Дивно, але все частіше ловлю себе на думці – саме так робила мама, так вона готувала, говорила, діяла часом всупереч, як нам, тоді дітям, здавалося, здоровому глузду. Інколи помічаючи на собі здивовані насмішкваті погляди своїх дітей, всміхаюся – нехай!.. Пройде час, вони, як і я нині, зрозуміють: так любити їх може лише Мама.

Спасибі тобі, рідненька, за все!
Вибач, Мамо, за все!

**Олеся БІЛАШ,
донька**

«Втілена мрія» Михайла Чембержі

За двадцять років незалежності на теренах України відбулось багато подій, про які можна сміливо говорити – доленосні. Їхня кількість величезна, зупинимось лише на одній із найважливіших. Чому? Тому, що результати її діяльності звернені у майбутнє. Ті, для кого ця подія визначає життєвий шлях, утверджуватимуть у наступних десятиліттях досягнення національної незалежності й навіть завойовуватимуть нові висоти на цьому шляху

Сімнадцять років тому відомий український композитор, педагог, учений, професор, народний артист України, дійсний член Національної академії мистецтв України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України Михайло Чембержі втілює у реальне життя найбільшу мрію. Так в українській столиці розпочала свою діяльність Київська дитяча академія мистецтв – вищий мистецький навчальний заклад. Процес розробки авторської ідеї, теоретичне обґрунтування проекту тривало в часі, Михайло Іванович наполегливо працював над цією, без перебільшення, найважливішою справою свого життя. Досягнення, творчі й педагогічні, що їх демонструють молоді вихованці академії, свідчать про духовну перемогу людини, яка створила цей унікальний заклад. Маючи величезне коло обов'язків ректора Київської дитячої академії мистецтв, Михайло Чембержі – діючий композитор і педагог – встигає ще й писати книжки. Певним підсумком зусиль зі створення, налагодження процесів й успішного функціонування академії стала його остання книжка «Ранкові роздуми про вічне». Зі сторінок цієї філософсько-аналітичної монографії Чембержі постає в двох іпостасях – педагогічній і творчій. Науково-обґрунтовано, емоційно і прагматично-концептуально розповідає автор про історію мистецької освіти, про практичні шляхи реформування спеціальної освіти, розглядає професійне мистецьке навчання в тягості віків і різноманітності країн, зосереджуючись нарешті на вітчизняному мистецькому вихованні молодого покоління. Він доводить, як практично реформувати освіту, що взагалі треба робити, аби всі її складові ефективно діяли і приносили результат, у чому полягає висока місія вчителя.

Михайло Чембержі

Авторському стилеві Чембержі притаманна виваженість, точність формулювань, ясність висловлювань, інтелегентність думки, лірична розважливості викладу, елегантна афористичність.

Для того, аби читачі відчули сутність мистецької особистості Михайла Чембержі-літератора, наведу кілька фрагментів із книги «Ранкові роздуми про вічне», оформленої роботами юних художників Київської дитячої академії мистецтв, серед яких, до речі, є твори його онуки – Дар'ї Чембержі.

Почну з афористичних висловів.

«Усе людство поділяється для мене на дві головні частини – діти і дорослі – учні й учителі. Від поведінки дорослих, їхніх уроків, духовних прикладів значною мірою залежить якість процесу становлення дитини як яскравої, неповторної особистості. Дорослі мали б усвідомлювати цю свою колосальну історичну відповідальність...»

Патріотизм – то є найвищий професіоналізм.

Оптимізм – це вміння страждати наодинці.

Дитина народжується геніальною, потім стає обдарованою, потім – здібною і, зрештою, як усі...»

Я не хвилююся за Мистецтво, бо воно вічне, – я хвилююся винятково за нас...»

Формула щастя дитини – фізичне і духовне здоров'я, якісна освіта, надійна перспектива радісної роботи за обраною серцем професією.

Духовна вакцинація – найкращий захист від будь-якої кризи.

Викладач – назва професії, посада. Вчитель – духовний символ, почесне звання».

У розділі із красномовною назвою «Втілена мрія» йдеться:

«Принцип безперервної мистецької освіти був покладений в основу оригінальної концепції, за якою працює Київська дитяча академія мистецтв – вищий мистецький навчальний заклад, заснований 1994 року. (...) Оригінальна концепція безперервної професійної освіти і є такою ефективною моделлю, коли в одному навчальному закладі можна пройти шлях від початкової до вищої освіти, коли діє міцний міждисциплінарний зв'язок, що інтелектуально збагачує обдаровану дитину, де все концентрується з самого початку на одну мету – підготувати високопрофесійного фахівця з вищою освітою. (...) Нині в КДАМ на відповідних факультетах здійснюється підготовка фахівців з п'яти напрямків: музичне мистецтво, театральне мистецтво, образотворче мистецтво, хореографія, естрадне мистецтво. Студенти мають можливість обирати з надзвичайно широкого спектру спеціалізацій – тільки на факультеті музичного мистецтва їх налічується до дев'яти. Сама ідея поєднання різних мистецьких спеціальностей в одному навчальному закладі виникла у результаті осмислення особливостей сучасної

соціокультурної ситуації, коли синтез мистецтв у сучасній художній практиці набув величезного значення. Відтак, щоденне занурення майбутнього фахівця у світ суміжних видів мистецтва, спілкування представників різних мистецьких спеціальностей сприяє поглибленню змісту освіти, взаємозбагаченню представників різних мистецьких професій, уможлиблює здійснення спільних проектів через систему міжфакультетських зв'язків. Багато переваг дає створення інтегрованих мистецтвознавчих курсів, де відчутна проблематика суміжних факультетів (наприклад, курс «Історія мистецтв»). (...) Ідея ранньої професіоналізації реалізується в академії у різних формах, які, по суті, пронизують весь навчальний процес. Згідно з нею, вихованці КДАМ не просто готують себе до наступного – «дорослого» – життя, а й розпочинають професійну роботу вже у процесі навчання. За таких обставин креативна активність юних студентів всіяко заохочується, їхня художня творчість стає невід'ємною частиною академічного життя».

У розділі «Композиторська діяльність як покликання» Михайло Чембержі постає в своїй творчій іпостасі: «Педагогічна діяльність і діяльність мистецька для мене – як два крила для птаха. І це природно, адже вони глибоко внутрішньо споріднені, позаяк їх об'єднує Творчість. Бути вчителем – велика відповідальність, що передбачає постійне самовдосконалення, здатність самому повсякчас учитися. Адже щоб мати право й можливість застосовувати силу особистого прикладу, треба самому бути справжнім Майстром, професіоналом вищого ґатунку. Для того, щоб керувати мистецьким навчальним закладом, треба досконально засвоїти, принаймні, одну з творчих професій і досягти у ній повної самореалізації. Композиторська робота посідає особливе місце навіть серед інших видів мистецької діяльності, адже дозволяє не лише реалізовувати власні творчі інтенції, але, як писав свого часу А. Шенберг, звертатися з посланням до людства».

Київська дитяча академія мистецтв

Ранок для Михайла Чембержі – щось на кшталт символу початку, радісної надії. Із цих відчуттів і починається книга: «Ранок завжди щирий і обнадійливий, романтичний і джерельно чистий... Він насичений активізуючим озоновим повітрям, легко дихається і твориться, пригадується щось суттєве і не дуже, минуле поліфонізує із сьогоденням і кличе до майбуття, – саме у цей час, як ніколи, народжуються думки та роздуми про вічне...»

Автор любить користуватися в своїх роздумах трьома крапками. Вони надають текстові певного «повітря», роблять перебіг міркувань об'ємнішим, залишають простір для майбутніх думок. Їх у Михайла Чембержі багато – прагнень, задумів, рішень для їхньої реалізації. Йому вдається майже все, бо він вивів для себе формулу: «Успіх – свято вчорашнього дня, а невдача – маленька прелюдія перед неодмінним новим творчим досягненням».

Алла ПІДЛУЖНА

Обкладинка книги

Пам'ять, відроджена незалежністю

Якби не день 24 серпня 1991 року ми сьогодні не відали б про одну з найтрагічніших сторінок життя українського народу – Голодомор 30-х років минулого століття. Багато десятиліть правда про цей злочин замовчувалася, а будь-яке намагання пролити світло на цю тему нищівно каралося. І лише після здобуття Україною незалежності, зневажена пам'ять про мільйони загиблих знову оживає в серцях і душах українців

Готуючи репортаж про відкриття документально-мистецької виставки «Голодомор; маємо знати», напередодні відзнаки двадцятиріччя нашого найбільшого свята – Дня народження незалежної держави, колеги-журналісти застерігали; мовляв, а чи варто саме у передсвятковий номер газети знову повертатися до споминів про трагедію, про біль і горе, що прийшли майже у кожную українську родину.

На мою думку, саме тепер і саме зараз не лише варто, але й конче необхідно говорити про цю тему, що стала не тільки нашим болем, ревіємом, але одночасно символом незнищенності нації.

Виставка відкрилася у національному музеї «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні». Перед її оглядом присутні вшанували пам'ять жертв, запаливши свічки.

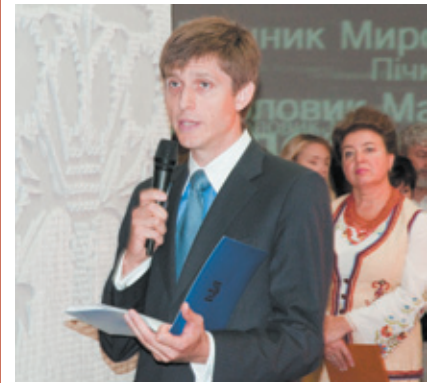
Експозицію умовно можна поділити на три частини: документальну, мистецьку та книжкову. Відвідувачі ознайомилися із унікальними архівними матеріалами: постановами, директивами реєстрації смертності в колгоспах, світлинами голодних селян і братських поховань, свідченнями очевидців, матеріалами приватних листувань. І це цілком природно, адже тема голодоморів

сьогодні найдосліджуваніша. Проте, на думку заступника міністра культури і туризму України Ярослава Арсірія, (за підтримки цього відомства й

Іван Драч, поет: «Пережиті голодомори в Україні це не лише ревієм, це однаковою мірою символ незнищенності нашої нації».

Ярослав Арсірій, заступник міністра культури і туризму України: «Міністерство культури підтримує зусилля національного музею «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні» стати центром вшанування мільйонів українців, які загинули у ці страшні часи».

відбувся захід) ця тема ще має багато білих плям.

Принадно зауважу, що чимало представлених на виставці документів до недавнього часу зберігалися під грифом «цілком таємно». У цьому «зіннався» працівник СБУ Сергій Даниленко. Саме його відомство сьогодні активно долучається, аби архівні матеріали потрапили до ознайомлення не лише науковців, але й широкого загалу.

Виставка супроводжується відеоінсталяцією, присвяченою згаданім подіям. Такий відеоперегляд створює уявлення про перебіг колективізації, репресивні заходи радянського тоталітарного режиму.

Долучилися до цієї події і відомі митці України – заслужений художник України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Валерій Франчук і Петро Савчин, художник із міста Калуша, що на Прикарпатті. Свого часу пан Петро за участь в УПА відбував покарання в ГУЛАГІ. Тож кому як не йому добре відомі всі жахи більшовицького злочину. «Сон перед смертю Сталіна», «Похоронний ритуал «по-таємному», «Українські селяни в тайзі» ці та інші картини змушують здригнутися кожного, хто зупинявся біля полотен прикарпатського митця.

Полотна Валерія Франчука, представлені на виставці, передають увесь біль кожної душі, а саме душі матері, яка сподівається для дитини кращої долі, але безпомічної, аби захистити її. Вона лише благає Бога врятувати свою сім'ю від страшної голодної смерті. Очі в цих образах залиті смутком і докором, розгубленістю та безнадією на порятунок...

Орест ЯНІВЕЦЬ
Фото Юрія ШКОДИ

Українські сувеніри з Піднебесної

У центрі Харкова відкрився магазин керамічного посуду «Скринька», де представлені вироби винятково російського виробництва – з Гжеля, Палеха, Гусь-Хрустального – за казковими цінами. Аналогічних виробів українських майстрів, скажімо, з Опішні чи Валок немає. І взагалі у місті українські сувеніри придбати проблематично. І не тільки у Харкові. В Україні, виявляється, вони у дефіциті

У це важко повірити, але процес знищення багатьох традиційних осередків народних художніх промислів, а разом із ними і тисяч робочих місць не тільки в Харківській області, але й загалом в Україні, набув загрозливого характеру. Припинили свою діяльність центри народної творчості у Богуславі, Глинянах, Нових Санжарах, Хотині, Клембівцях, Коболчині, Переяславі-Хмельницькому та інших населених пунктах.

Місцеві органи самоврядування, відверто кажучи, просто самоусунулися від підтримки народних промислів. І вже не йдеться про фінансову. Немає навіть моральної підтримки. Люди говорять, що якось би самі впоралися з труднощами, аби тільки державна влада на місцях не заважала працювати. Бо чиновники дають зелену вулицю комерсантам, котрі завозять усякий сувенірний ширвжиток із Індонезії, Єгипту, Росії, Індії і торгують ним у зручних місцях. Дійшло до того, що українські сувеніри виготовляють у Китаї і звідти потрапляють на наш ринок, витісняючи скромних трударів-одинаків. І це при тому, що недавно Україна експортувала свої високохудожні вироби.

Тепер що? На Міжнародній виставці народних промислів, що періодично проходить у німецькому місті Ганновері, Україна пропонувала... матрьошку. Невже канули у Лету 20-ті роки минулого століття, коли у країні набуло широкого розмаху відродження народних промислів. Лише на Полтавщині тоді обробкою волокна займалися 32 тисячі міських і сільських жителів. Пряли й ткали практично у кожній сільській хаті. Із лози та рогозу виготовляли кошики і меблі. Бондарі й стельмахи виробляли з дерева діжки, цеберки, скрині, колеса, вози.

Є на Полтавщині в Чорнухинському районі село Городище. Його мешканці займаються плетінням із рогозу.

Плетуть тут із бозна-якого часу. Спочатку робили личаки, кошики та брилі тільки літні люди. Потім, за тяжких часів, за справу взялися у кожній хаті. Та з реалізацію була скрута. Оптовіки їхню продукцію купували практично за безцінь. Хоча у містах продавали у кілька разів дорожче. Сьогодні комерсанти ладні й дорожче купувати вироби у селян, так їх обмаль. Через об'єктивні причини. Рогіз сам по собі зникає. Болота заростають, очерет перебуває потрібний рогіз. Тільки ентузіасти спроможні їздити за ним за 30 км у Семенівський чи Оржицький райони.

350 років славиться райцентр Валки на Харківщині своїми народними промислами. Ще до 70-х років минулого століття повсюди тут курили гончарні печі. Вправні руки валківських гончарів виробляли глечики, макітри, різні дитячі іграшки. Тут народився і творив талановитий кераміст, заслужений майстер народної творчості України Федір Гнідий. Від діда Прокопа та батька Івана перейняв захоплення ліпленням, секрети художнього гончарства Слобожанщини: округленість форм виробів, обарвлення їх поливою глибоких теракотових тонів усіх відтінків. Роботи Федора Івановича експонувалися на багатьох виставках, знаходяться у вітчизняних і закордонних музеях.

Майстер працював зі своїми вихованцями на місцевому промкомбінаті. Використовували місцеву глину. На жаль, у 90-х роках промкомбінат закрили.

Нові Санжари на Полтавщині знані вишивкою. У довоєнні і повоєнні роки майстрині на місцевому промкомбінаті вишивали рушники, серветки, столову та постільну білизну. Немає ні промкомбінату, ні вишивальниць.

Слід турботливо і шанобливо оберегти ці ремесла як важливий духовний скарб нації. Хоча б так, як чинить родина Корнелюків із Косова. Вся сім'я об'єднує народних митців чи не всіх видів художніх промислів краю. Наприкінці 80-х років вирішили помістити під одним дахом зібрані й виготовлені власноруч зразки народного мистецтва Гуцульщини. Невдовзі у зведеній двоповерховій хаті виставковою площею 100 квадратних метрів відкрився музей, що налічує дві тисячі експонатів.

В Коломиї 1987-го відкрили найбільший у світі музей писанкового розпису. А кілька років тому тут збудовано ще й музей «Писанка».

Мені не хотілося, щоб у читача складалася думка, ніби нині з народними ремеслами існує дві крайнощі: або вони зовсім вимирають, або якщо і є, то тільки на Західній Україні. Із цього приводу хотілося б навести приклад славнозвісної Опішні на Полтавщині. Сьогодні тут функціонують два заводи «Художній керамік» і «Керамік», навколо яких зосередились кращі мистецькі сили містечка. Саме тут у 1986 році засновано Музей гончарства, експонати якого єднали багату національну культуру. Представлено вироби не тільки місцевої школи, але й львівської, косівської... При музеї працює науково-дослідний центр.

Опішня стала своєрідним центром гончарного ремесла в Україні. Організовано Інститут керамології (відділення Інституту народознавства Національної академії наук України). Він став провідним вітчизняним закладом, що здійснює комплексне дослідження гончарства та кераміки. На базі цих наукових установ проводяться національні симпозиуми гончарства, всеукраїнські гончарські фестивалі, конкурси художньої кераміки, науково-практичні конференції і семінари з проблем гончарства.

Історію місцевого гончарства плечеє директор музею, доктор історичних наук Олесь Пошивайло – нащадок старовинної династії опішнянських майстрів Пошивайлів, котрі започаткували нинішню музейну колекцію, що засвідчує літопис українського гончарства, цього предковичного джерела духовності нації. Майстри говорять, що колись на пленери їздили до Прибалтики, тепер справжня мода на Опішню.

Отож і виходить, що збереженням національних традицій більше переймаємося, на жаль, не ми, а закордонні доброчинні організації. Так, консалтингова компанія «Дівеломпент Альтернатівс Інк» (США), яка впроваджує проект підтримки малого і середнього підприємництва за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку, для майстрів народних промислів і сувенірної продукції провела семінар «Розробка нових виробів, навички продажу, маркетинг, контроль якості – запорука вдалого бізнесу».

А у Чернігівській області згадане агентство разом із місцевою громадською організацією «Інститут місцевого розвитку Чернігівщини» свого часу реалізовували проект «Економічне відродження сільських громад Чернігівського Полісся на основі самозайнятості населення у сфері народних промислів». Мета проекту – залучити місцевих жителів до виготовлення виробів народних промислів, які широко представлені у районах області.

Хотілося б, щоб подібною діяльністю переймалися не іноземці, а наші представники влади у регіонах, кому безпосередньо треба опікувати народних майстрів. Тоді на полицях магазинів буде повно національних сувенірів. І до Євро-2012 теж.

Володимир СУБОТА,
власкор «Культури і життя»,
Харків

Як водії гречні, то й дороги безпечні

Шестеро мотоциклістів вдарили байк-пробігом по недбалості та брутальності на наших дорогах, об'їхавши за дев'ять днів 25 обласних центрів. Наприкінці липня колона учасників мотопробігу «БайКрай» фінішувала в Києві, звідки й починала свою подорож. Ініціював цей заїзд Василь Вірастюк – дворазовий володар титулу «Найсильніша людина планети», президент Професійної Ліги стронгменів України

Василя Вірастюка підтримали Ашот «Сальвадор» Арушанов – засновник і організатор байкерського зльоту «Тарасова гора», який подолав шлях у 24 000 км за маршрутом Київ-Владивосток-Київ; Олег Чернуха – майстер спорту з вільної боротьби, борець сумо; Геннадій Попенко – актор і шоумен; Юрій VORON – пісняр, автор і виконавець гімну богатирів України; Олександр Корнійчук – начальник Департаменту з питань транспорту й безпеки на автошляхах України при Головному управлінні Української служби порятунку.

Заради чого загин відчайдушних мотоциклістів подолав спекотними днями майже шість тисяч кілометрів? Чому з особливою теплою їх зустрічали одесити, які не раз були свідками надто розкутої, а то й брутальної поведінки байкерів, що регулярно влаштовують у чорноморському місті свої зльоти? Мотоциклістів команди Василя Вірастюка вони вихваляли й називали ввічливими, гречними й чемними. І то не комплімент шановним гостям, а визнання вагомості їхньої соціальної акції. Команда Вірастюка цими днями стала активною помічницею працівників ДАІ у пропаганді правил дорожнього руху. Мотопробіг проходив під гаслами: «Вирушив у путь – ввічливим будь», «Байкери – не завада, а друзі», «Як водії гречні, то й дороги безпечні».

Цим учасники акції намагалися привернути увагу громадськості до нагальної і гострої проблеми – травматизму й загибелі людей на дорогах. У кожному місті вони неодмінно нагадували всім прикрі статистичні дані: кожні 16 хвилин в Україні відбувається ДТП, а кожної другої години гине людина. Саме напередодні на столичній Оболоні загинули байкер та його пасажирка. Винуватцем трагедії виявився водій «Тойоти» – нетверезий бізнесмен, який здійснив обгін смугою зустрічного руху. 11 липня ввечері у Миколаєві на регульованому перехресті в центрі міста байкер загинув через неухважність жінки-водія. А в Іллічівську, що на Одещині, внаслідок зіткнення мотоцикла Suzuki з автомобілем KIA Soul загинули водії обох транспортних засобів. А винними, як

встановило слідство, були обидва, бо водій автомобіля розвертався у невстановленому місці, а мотоцикліст рухався з перевищенням швидкості.

На жаль, такі випадки – не рідкість. Василь Вірастюк про ДТП знає не з переказів, бо й сам побував у них двічі. Коли одеські газетяри запитали його про це під час нинішньої зустрічі, він лише махнув рукою, мовляв, було таке, не варт лихе згадувати. Але потім, скрушно зітхнувши, лаконічно розповів: «Першого разу це сталося, коли моя перша дружина Світлана була вагітна Адамом. На щастя, все обійшлося, але через три роки вона загинула, потрапивши у снігову

лавину. А рік тому я знову потрапив у ДТП. Це було в Києві, коли ми з дружиною Інною поїхали за продуктами. Поблизу Одеської площі мій Mitsubishi кілька разів перекинувся після зіткнення з SUZUKI Vitara, що раптово виїхав на зустрічну смугу. Дружину викинуло з машини, а я вибирався з автомобіля через люк. Обійшлося без серйозних ушкоджень, і слава Богу».

Василь придбав потужний мотоцикл і став завзятим байкером. Зараз, стверджує, на двоколісному транспорті їздити досить небезпечно. Коли учасники акції вирушали з Києва, з'явився автомобіль, що заважав їм рухатися. Усіляко перебудовувався у правий ряд, потім то обганяв колону, то відставав. Така неадекватна поведінка автоводія стосовно двоколісного транспорту дратувала, але мотоциклісти поводитися стримано й шляхетно. Тож насамперед учасники мотопробігу «БайКрай» звертаються до автомобілістів, аби вони були взаємноввічливими й поважали права мотоциклістів та велосипедистів. Дисципліни дорожнього руху має суворо дотримуватися кожен, тоді усім буде комфортно в поїзді.

Загалом інтенсивний рух транспорту на наших дорогах та самі дороги справили на учасників акції не найкраще враження. Хіба що траси поблизу Харкова, який готується приймати у себе Євро-2012, тепер мають впорядкований вигляд. Львів'яни порадували своїми намірами облаштувати у місті 268 км окремих велодоріжок. У кожній області до учасників акції приєднувалися і місцеві байкери. Вони написали свої побажання щодо поліпшення організації дорожнього руху. Ці пропозиції будуть передані до МВС України.

Під час досить короткочасних відвідин кожного міста учасники акції встигали поспілкуватися і з місцевими керівниками та представниками ЗМІ, і познайомитися з визначними місцями, і приділити увагу дітям. А хлопчак, дізнавшись із повідомлень телеканалів про приїзд найсильнішої людини планети, з особливим нетерпінням чекали на зустріч із Василем Вірастюком. Він же щедро частував їх цукерками, давав змогу посидіти на справжньому байку, жартома мірявся з ними силами. Дехто з них, напевно, ще й досі зберігає автограф знаменитого українського богатиря, що його Василь залишав прямо на руках своїх юних шанувальників.

Учасники мотопробігу планують повторити його і наступного року.

Дегустація літа

Людмила
ГНАТЮК

**Терпкий особливий смак
останнього ковтка в «Дегустації
літа» пропонуємо відчути читачам
«КіЖ» у поетичних рядках
із третього завершального циклу**

СЕРПНЕВИЙ ЗОЙК

Підстрибуючи жвавим козелям,
я бігла літом в льолі із
пелюсток!..
Та якось, отверезливого дня
На плечі впала яблуката хустка...
І вже не підстрибнеш,
не побіжиш,
А стовпчиком залякнеш
при дорозі
І вистогнеш на сонечко:
«Та ми ж
Таке ще сутнє вілюбити
в змозі!..
Моє серпневе, яре, золоте
Невже з тобою ми у чомусь
винні?..
Хіба що дрімба передасть оте,
Що в серці діється передосіннім...»

Хоч літо кавунами
й динями
Серпневі солоділо дні,
Тривоною
передосінньою
Щось тужно
зойкнуло в мені!..
Не визначуся
в мотиваціях –
Що шкребонуло
по струні:
Чи жовта прядка
у акації,
Чи хмарка брів
у вишині?..
Але тривога
розгалужена
Не вивільняє
вже із пут,
І я, стривожена,
затужена,
Шукаю в літа
п'ятий кут...
Передосінньою
тривоною
Перевиваються
слова,
Які мені
з пересторогою
Довірять
стишена трава...
А сонце гріє,
хоч і мружиться –
Зразковий вічний
альтруїст.
О, як у серпні
гарно тужиться!
Який глибокий
в серпня зміст!

Сміялось літо,
плакала душа,
Бо відала, що літній сміх
недовгий,
Що зовсім недоречно
Осінь човга
І чітко проглядається межа
Он – за гучним за яблукатим
серпнем,
Де фарби інші, ритми не такі!..
Сміялось літо...
Це було нестерпно!
Сміялось літо...
Плакали зірки...

Рум'янить яблука
прийдешній Спас...
Тамує сонечко,
що вже у зморі..
Бджола здригнулася...
останній раз –
Солодка смерть
у крапельці прозорій...
Розлив медовий
трошечки гіркий...
Кричить перед спустошенням
палітра!..
Серпневий день.
Сьогодні – Маковій,
І мак-видюк
язичествує хитро!..
Не вводь у гріх,
бо ж Спаса на воді!..
Бо ж думку треба
прояснить голівці –
Знайти у трав'янистій
бороді
Волошки, купчики і чорнобривці...
Знай, маче, віднесу за образи
з букетом квітів...
у святую кормигу!..

Сім Маковеїв,
отже сім разів
Розсієшся весною оберігом...
Сім Маковеїв,
отже сім молитв
Я прочитаю уночі сьогодні,
Щоб милував передосінній світ
Язичницю у купелі Господній.
Це не листочок жухлий
при дорозі,
Це – приземлився жовтий
літачок...
Іще не осінь, серпню, ще не осінь,
Іще від нас до неї цілий крок,
Ще цілий крок, що завдовжки
у місяць!..
Іще переважає скрізь зело!..
Чому ж дощинки дріботять
мов бісер
І перепитують: «Не осінь?.. О!..
Всього ж безвинна хмарка
збилась в кужіль
І тьмарить місячної нічки лик...
А нічка у зажурі око мружить –
Отой останній літній молодик...
Й така проймає невимовна туга,
Що хмарка та, мов Гоголівський Вій!
Іще не осінь, серпню, ще за пругом
Обіцяная низка обнадій!

Але душа ось-ось і заголосить –
Так літачком стривожилась вона...
Іще не осінь, серпню, ще не осінь!..
Чому ж в кленовім чубі жовтизна?..

Різкий вітрисько
і холодний дмух –
У володінні літньому
чужинці!
Дощем загострені і зір, і слух –
Заосенілося серпневій жінці...
Заосенілося аж до журби,
Аж до сльози,
до розпачу,
до болю!..
Якби ковточок літа ще!..
Якби...
О серпню, де твоя серпнева
воля?
У володінні літньому ти пан!
Отож пануй, звіряючись на літо.
Ну як холоднудухий бусурман
У тебе сміє вимагати
мито?
Ти й так потроху
літечко здавав,

Та обезболуючи, по краплинці...
А тут!.. В тонкі стосунки
сонця й трав
Так безпардонно вторглися
чужинці!..
Чому дозволив, Серпню,
руки склав,
І ні супротиву,
і ні пручання?..
Яким ти, Серпню,
несерпневим став
У кількаденному похолоданні...»

Осене-матусю, відведи
Трьох синів своїх як мога далі,
Бо звучать на літні ще лади
Души і тіла в ярильнім шалі!
Бо єство припало до тепла
І його смакує по краплинці...
Осене-матусю, ти ж не зла,
Говорю тобі, як жінка жінці,
Зглянься, відведи своїх синів!..
Врунисься зело ще обнадійно.
Бо іще так літеться мені
У серпневих пристрасних обіймах.
Бо така вирує ще жага,
Так ще простір дихає коханням!..
Осене-матусю, дорога,
Відведи!..
Бо, може, це востаннє...

Агати слив і грушовий янтар...
І празникові яблукні кантати!..
Ще кілька днів і мусить
Серпень-цар
Звільнити трон
і мантию віддати.
А поки на серпневій голові
Корона сонячна триматись може –
Розкішний сад на буйній ще траві
Магнітить нам таке чаклунське ложе,
Що водить некеровану мене...
Щось надломилось наче у коліні...
Бо кілька днів – і серпень промине...
Бо кілька днів – і буде сад осіннім!..
Отож тримай, тримай, не упусти
Непередбачену і невичерпну!
Тримай мене таку, як хочеш ти,
Таку, яка буваю тільки в серпні!..

ЧЕРВОНИЙ СОН

Без запрошень, без пароллю
В сон прийшов червоний колір –
Так вночі водало Літо
Опісля свого зеніту!..
Пломеніє пруг багряно –
Небокраю свіжа рана!
Завдає у сні мороки
Альбінос червоноокий!
Закричали в полі маки!
Кровожери-вурдалаки
Спрагло вп'ялися у шию
І до мотороші виють!..
Сон червоний, колір вишні,
Колір бунту в душах грішних,
Колір крику і протесту!..
Гасне літо.

Fortel!

Presto!

Вбирає зір згасаючу красу...
Жоржини відбувають строк
у вазі...
Медова груша звабила осу –
Смугаста зачманіла аж
в екстазі!..

Звучить душа
На тисячі ладів!
А вечір...
вечір!..
Як вино мускатне!
Серпневий зойк!..
Агонія садів!..
Так помирати
тільки Літо здатне.

Янтарне око без зіниці...
Куди сховатися, куди
Із оболонкою цариці,
З печаллю чистої води?..
О цей протест передосінній!..
Серпнева гіркота гіркот!
Усі емоції віднині
На осеневий ешафот!
А там... тортури чи сокира,
Чи напівстягнута петля!..
Осінь лапа-розчепіра
Таким нажахує здала,
Що припадеш до того серпня
Зубами, пальцями – не йди!
І затамуєшся... затерпнеш
З печаллю чистої води...
Янтарне око без зіниці...
Серпневий місячний урок...
На втіху нічка – чорна киця
Натрусить в пазуху зірок.

В лелечому краї

У містечку Ірпін в невеличкому обійсті з купою квітів, котів і собак проживає дивне письменницьке подружжя: Данило Кулиняк, про якого вже згадувалося на сторінках «КіЖ» (№30) у статті Л. Гнатюк «Дорога до Калниша», і Наталія Околітенко — відома письменниця, журналістка, науковець, громадський діяч, авторка неймовірної кількості публікацій і книжок. Пропонуємо нашим читачам цікаву версію походження слова «Україна» із майбутньої книжки пані Наталії «Кожне село — столиця»

КОЛИСЬ ВІН БУВ ЯНГОЛОМ

Вперше Україна як територія, де проживають східні слов'яни, згадується в Іпатіївському літописі від 1187 року у зв'язку зі смертю в Переяславі князя Володимира Глібовича: «і плакашица по нем вси Переяславци... о нем же Украина много постана». У 1189 літопис згадує, що князь Ростислав прибув «ко україне Галичської». З XVI століття слово Україна вживається в офіційних актах та літературних творах паралельно зі словом Русь. Згодом воно почало тлумачитися як країна Російської імперії, що суперечило елементарній логіці. Адаже ж імперією вона стала лише на початку XVIII століття — через п'ятсот п'ятдесят років після першої письмової згадки про Україну. Яке ж усе ж таки походження назви землі нашої?

У цьому плані найцікавішою і, мабуть, найвірогіднішою є версія відомого орнітолога і природоохоронця Миколи Шарлеманя, котрий звертає увагу на те, що забутий синонім слова журавель — кран. Воно збереглося в німецькій мові, а в нас служить назвою будівельного снаряда. Й то не випадково. У VI-XII століттях на території нинішньої Німеччини навколо річки Укер мешкали західнослов'янські племена — україни, котрі поклонялися довгошійм птахам — журавлям та лелекам. Між іншим, це проливає світло й на той факт, що національні маркери на речовині спадковості — дезоксирибонуклеїновій кислоті — українців і німців дуже близькі.

До цибатих істот на нашій землі й до сьогодні збереглося особливе ставлення, а гербів та печаток з їх зображенням до півтора десятка. Так, у нижній частині герба районного центру Ананьєва на Одещині, відомого з 1753 року, троє лелек стоять на гніздах; на гербі селища міського типу Біловодська Луганської області бузько з 1781 року розгулює по зеленому полю, на гербі Буська, що на Львівщині, цей птах стоїть з піднятою лапою, а на гербі Корсуня (Черкащина) він влаштувався на надбрамній вежі. На гербі районного центру Дунаївців (Хмельниччина) він з 1605 року, коли герб було затверджено, тримає в лапі камінь. За легендою, перелітний ключ, коли спускався відпочити на землю, то виставляв вартового, а той брав камінь, щоб, якщо ненароком засне, то можна було прокинутись від звуку його падіння. Такий на нашій землі народився символ пильності в боротьбі з ворогами.

Особливо близький українській душі лелека, котрий має назви:

чорногуз, бусел, бузько, боціон, боціан, гайстер: останнє — в пам'ять про скіфського бога плодючості Гайстеріса.

Цей птах уособлює:

любов до рідної землі, тугу за Батьківщиною: «Висушила силу чужина проклята, візьміть мене, лелеченьки, на свої крилята...»;

сімейну любов і злагоду, охорону домашнього вогнища: у давнину, побачивши лелек, що верталися з вирію, жінки кидали услід їм хліб, щоб у господі були гаразди;

турботу й повагу до батьків та й взагалі родинну любов: за легендою, молоді птахи обскубували з себе пух та гріли ним родичів, коли ті мерзли від старості;

земну потугу: село, де оселилося багато лелек, завжди могло розраховувати на щедрий врожай, бо його обороняли душі предків, котрі спеціально для того разом з птахами верталися з таємничого вирію: «Бузьку, бузьку, на тобі галіопу (обрядове печиво у формі птаха. — Н.О.), мені дай жита копу, на тобі борону, а ти мені дай жита сторопу, на тобі серпа, дай мені жита снопа»; приростання родини; так, хлопчики, які хотіли мати сестричку, гукали: «Буську, буську, принеси Маруську».

Шанують лелек не тільки на слов'янських землях.

За арабським повір'ям, у цих птахів перетворюються душі мусульман, котрі й раз у раз здійснили паломництва до гробу пророка Магомета, відтак той, хто вкоротив життя лелеці — вбивця;

за марокканськими та вірменськими віруваннями, це жителі далеких країв, котрі лиш на якийсь час убираються в пір'я, а, вертаючись на Батьківщину, стають людьми.

А за оповідками наших далеких пращурів, лелека колись був янголом,

котрому Бог дав величезний міх, щоб той кинув його в прірву, строго наказавши при цьому ні в якому разі туди не зазирати. Та бідолаху дорогою здолала цікавість, він ров'язав міх, і з нього повихоплювалося всіляке гаддя та розповзлося по Землі... Звідтоді перетворений на цибатого птаха янгол мусить його збирати, спокутуючи свою вину і часом тяжко журиться від власного непослуху та молиться до Неба.

Інша легенда розповідає про напад татар, котрі, спаливши село та полонивши жінок, кинули на згарищі безпорадних немовлят. І тоді лелеки підхопили їх у дзьоби й полетіли шукати запорозьких козаків і таки ж знайшли їх, а ті врятували свої сім'ї.

Кажуть, лелеки можуть плакати й тонко відчувають енергетику людини: біля недобрих та ледачих вони не селяться. Зате хата, над якою птахи звили гніздо, благословенна — не марно аптекарі включали боціонів у свої герби як символ благодійності. Птахи страждають, коли в сім'ї чвари й навіть спроможні помирити господарів, якщо ті розсваряться. Якщо чорногузи раптово полишають гніздо, — то знак великої біди, можливо, пожежі. На те є наукові підстави: життя в нашому світі контролює закон випереджального відбиття, згідно з яким істота виживає завдяки тому, що прочитує майбутнє.

У Німеччині про приліт лелек сповіщали герольди.

Є білий лелека, котрий селиться біля людей, а є чорний — і він живе в пущі, стараючись на людські очі не траплятися. Чому так? На це теж дає відповідь легенда.

Сусід із заздрощів підпалив сусідів хату, а показав на лелеку, хоч той, вихопившись почорнілим із полум'я, навпаки, носив воду, щоб загасити

пожежу. Звідтоді бідолашний птах і заховався в пущі від людського гніву та з образи.

Перелітний журавлиний ключ з його неповторним «курли-курли», що проникає в саму душу, — то ціла філософія. У дорозі птахи постійно змінюють свої позиції: втомлені відступають, а на їх місце стають відпочилі, але стрій при цьому ніколи не ламається. Клин веде ватажок. Він не тільки навігатор, що визначає шлях за географічним рельєфом удень, зоряним малюнком уночі та іншими людині ще невідомими ознаками. Він перший приймає на себе удар повітряних потоків, полегшуючи іншим путь. Природно, він і втомлюється найбільше, але в зграї достатньо дужих і досвідчених, готових задля спільного блага зайняти місце ватажка. Бо завдяки чіткій організації гурту кожний пернатий витрачає відсотків на сімдесят енергії менше, ніж коли б летів у вирій сам.

У теплих краях кожний живе як знає, та настає час, і ніби дзвінок лунає в пташиній свідомості: треба збиватися в зграї й вертатися на батьківщину. Там ще холодно й проблеми з кормом, та поклик її непереборний, бо продовжити себе у вічності можна лиш там, де жили твої пращури.

Про лелек та журавлів складено багато казок. Герой узбецької — бідний селянин — підбрав пораненого бузька й виходив його. За це птах приніс йому навесні насінинку кавуна. Коли плід дозрів, то вибухнув золотими монетами.

Щось подібне я почула від Олександра Сивоборода, й сталася ця пригода в селі Литвинівці, що на Київщині.

Господар надумав змінити стріху на шиферне покриття. А на даху мазанки — гніздо буслів, які там оселилися хтозна-звідколи. Видерся чоловік на гору, кишкнуч на птахів, вони ж — ані руш! Сидять і дивляться в людські очі, мовби запитують: «І що це ти намірився з нами вчинити? Куди ми навесні повернемося, де вигодуємо діточок? Та ж твої пращури в домовині перевернуться, якщо нас скривдиш...» Посидів чоловік на верхотурі, позітхав, полаявся трохи та й заходився лаштувати біля хати колесо, щоб гніздо туди перенести. Але ж і важке воно виявилось! Всією сім'єю мотузками заледве виперли його на нове місце. Чого тільки бусли не понаносили туди: і дрюччя, і рибальських сіток, навіть старі калози там опинилися.

А коли витвір пташиної архітектури вмостили, на землю впав шкіряний капшук, повний золотих монет, ще до революційних. Ох, як же вони виручили всіх у тяжкі повоєнні роки!

На місці хати цього господаря тепер новий добротний дім, а колесо з буслячим гніздом ціле, птахи вертаються туди навесні, й люди знають, що це — нащадки тих, які по-королівськи віддячили чоловікові, котрий повісився з ними по-людськи.

Без лелечих гнізд та журавлиного цибання по болотах український пейзаж неможливий. Як і звукова палітра без журавлиних трубних звуків та каштаньєтного клацання верхньої частини дзьоба чорногуза об нижню.

У кранів ми живемо. В лелечому та журавлиному краї. В Україні.

Manneken Pis одягнуть, як князя

На початку серпня у Києві в галереї «Фонд сприяння розвитку мистецтв» Європейська асоціація українців презентувала акцію Ukrainian Manneken Pis – вдягання у Брюсселі символу столиці Євросоюзу

Саме 24 серпня українці подарують знаменитій скульптурці костюм князя Київської Русі Ярослава Мудрого. Водночас акція набуде особливого розмаху: День Незалежності України відзначать урочистим прийомом у мерії Брюсселя – старовинній ратуші на Гранд Плац, пішою ходою українців середньовічними вулицями, а також гучними гуляннями із частуванням українським пивом.

Взагалі ж традиція вдягання Manneken Pis у різноманітні костюми налічує понад 300 років та бере початок ще від курфюрста Баварії Максиміліана II Еммануїла, який 1698 року подарував для статуї перший одяг. Потім король Франції Людовік XV передав

Брюсселю костюм із золотої парчі. Відтоді у гардеробі бронзового хлоп'яти збиралося вже до 1000 костюмів, презентованих представниками різних народів!

Наша ж країна вперше взяла в цьому участь 2007 року, коли Європейська асоціація українців подарувала Брюсселю костюм українського козачка. Відтоді святкування Дня Незалежності України в серці Євросоюзу стало традиційним. Минулого року Manneken Pis у костюм козака вдягав володар титулу «Найсильніша людина планети» український богатир Василь Вірастюк.

Але повернімося до сьогоднішнього дня. От він – довгоочікуваний момент! Президент Європейської асоціації українців Олексій Толкачов та автор проекту «Парк Київська Русь» Володимир Янченко накидають на плечі «хлопчика» плащ – і знаменита скульптурка стає схожою на давньоруського князя. Вбрання спеціально виготовили у Центрі історії та культури

ПОВІДОМЛЕННЯ	Отримувач платежу: ДП «Газетно-журнальне видавництво» р/р 37128003000584 в УДК м. Києва МФО 820019, Код 16482679																							
	П.І.Б. _____ Адреса доставки: індекс _____ м. _____ вул. _____ буд. № _____ кв. _____ домофон _____ тел. _____																							
КАСИР	Передплата на газету «Культура і життя» на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)																							
	<table border="1"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <div style="text-align: right;">Сума, грн _____</div>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12													
	Платник (підпис) _____																							
КВИТАНЦІЯ	Отримувач платежу: ДП «Газетно-журнальне видавництво» р/р 37128003000584 в УДК м. Києва МФО 820019, Код 16482679																							
	П.І.Б. _____ Адреса доставки: індекс _____ м. _____ вул. _____ буд. № _____ кв. _____ домофон _____ тел. _____																							
КАСИР	Передплата на газету «Культура і життя» на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)																							
	<table border="1"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <div style="text-align: right;">Сума, грн _____</div>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12													
	Платник (підпис) _____																							

Київської Русі «Парк Київська Русь». Гостям показують його елементи і докладно розповідають про них. Ми дізнаємося, що костюм складається із червоних штанців, синього каптану із золотим гаптуванням, плаща «корзно» спеціального крою зі спеціальною шпилькою для нього, а також червоних шапки, оздобленої хутром, і сап'янових чобіт.

Прикрасити скульптурку таким чином організаторів надихнула фреска на стінах Софії Київської, де Ярослав Мудрий зображений у своєму княжому вбранні.

Водночас, як наголосив Олексій Толкачов, основним мотивом стало бажання показати Україну в Європі як давню країну із тисячолітньою історією, тоді як багато хто уявляє її «молодою пострадянською державою». Так можна заявити про спадковість української державності від наймогутнішого утворення середньовічної Європи – Київської Русі.

«Для українського суспільства буде значущою звістка, що день народження країни святкують у столиці Європейського Союзу. Це означає прогрес і розвиток, а також визнання та просування України до Європи», – впевнений президент Європейської асоціації українців.

Зазначалося також, що деякі консервативні українці

неоднозначно ставляться до брюссельської скульптурки, проте організатори вважають, що це – цікава й дотепна традиція інших народів, яку ми відкрили для себе.

А ось що про вбрання каже автор проекту «Парк Київська Русь» Володимир Янченко: «Це реконструкція можливого образу київського князя, припустимо, що в ньому ходив Ярослав Мудрий. Копія костюма залишиться в центрі «Парк Київська Русь».

Радий був долучитися до акції і Василь Вірастюк, який зачарував на минулорічному святі в Брюсселі багатьох. Українці зверталися до нього з численними проханнями сфотографуватися та навіть... поносити на руках дівчат.

Відвідання Брюсселя надало богатиреві можливість зустрітися з українською діаспорою та дізнатися про їхнє життя, а також познайомитися із принадами красивого стародавнього міста.

Організатори розраховують на потужний резонанс від запланованої акції, оскільки вона стане найбільшим закордонним святкуванням Дня Незалежності України і сприятиме популяризації нашої країни в Європі.

Світлана СОКОЛОВА
Фото Романа РАТУШНОГО

Для того щоб передплатити газету «Культура і життя», необхідно:

- заповнити квитанцію;
 - сплатити в будь-якому банку;
 - надіслати копію оплаченої квитанції
 - поштою: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; – факсом: (044) 498-2363, 498-2364;
 - електронною поштою: sydorenko.iryana@gmail.com.
- Щодо передплати звертатися за тел./факс.: (044) 498-2364

Газета «Культура і життя»

Засновники: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Видавець: Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України

Директор Олесь Білаш
В.о. головного редактора Людмила Гнатюк

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – директор видавництва, **Вікторія Лісничка** – заступник міністра культури України, **Олена Череди́нченко** – завсектором взаємодії зі ЗМІ та зв'язків із громадськістю МКТ, **Олена Воронько** – начальник відділу театрального мистецтва МКТ, **Лариса Лебедівна** – завсектором мовної політики МКТ, **Михайло Швед** – начальник відділу музичного та циркового мистецтва МКТ, **Ольга Дарибогова** – начальник управління міжнародних зв'язків МКТ, **Ольга Голінська** – головний редактор журналу «Музика», **Наталія Потушняк** – головний редактор журналу «Театральний концертний Київ», **Алла Підлучна** – головний редактор журналу «Український театр», **Марія Хрущак** – головний редактор журналу «Українська культура», **Орест Когут** – головний редактор видавництва.

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідчення про державну реєстрацію: КВ № 1026 від 26.10.1994 р.
Передплатний індекс 60969
Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Телефон, факс: (044) 498-2361
e-mail: nvu.kultura@gmail.com
http://www.uaculture.info

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором.

Думки авторів публікації можуть не збігатися з позицією редакції.

Матеріали, опубліковані в газеті «Культура і життя», є інтелектуальною власністю редакції і не можуть бути відтворені у будь-якій формі без письмового дозволу видавця. При використанні публікацій посилаються обов'язково.

Наклад 2000

© «Культура і життя»
Ціна договірна